

Background: Lack of cohesion across health and education section and national? Is counterproductive to effective national policies in medical education and training. There is a need for a coordinated approach to integrate pathophysiology courses in medical education.

This study was performed in 2008 to evaluate student satisfaction from integration period with an emphasis on achieving educational goals for junior medical students who were admitted in Kermanshah University in 2006.

Methods: This cross-sectional study was done on 64 students who were admitted in pathophysiology courses in the Kermanshah University of Medical Sciences in 2008. Data was collected from was questionnaires (13 questions) with likert range (from very low to high) and its validity confirmed. SPSS software version 16 and Freidman test were used.

Results: Among 64 participants of the physiopathology course 60% were females and 40% males. The average of satisfaction scores (from 13 to 65) were in relation to integration in kidney (46.4±12), gastrointestinal course (45.2±9.1), endocrinology (44.3±11.5), Hematology (44.1±13) didn't show a significant difference ($p = 0.605$).

Conclusion: The results generally showed that students regarding integration period of pathophysiology in four courses (kidney, gastrointestinal, endocrine and hematology) had the same high satisfaction. while positive steps such as student motivation , promotion of education levels, resolving tension between education and training , increasing communication between students and faculty members , appears to expand integration in to other courses that have not yet started the merging also be appropriate.

Keywords: satisfaction, medical students, pathophysiology, integration.

ناهید جلیلیان^{۱*}، نسرین جلیلیان^۲، منصور رضایی^۳، علی اکبر ده حقی^۴
مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران
گروه زنان و مامایی، مرکز تحقیقات زنان و زایمان، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران
گروه آمار حیاتی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران
مرکز تحقیقات جهاد کشاورزی کرمانشاه، کرمانشاه، ایران

*ایران، کرمانشاه، بلوار شهید بهشتی، بیمارستان طالقانی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، واحد برنامه ریزی آموزشی
کد پستی: ۶۷۱۴۶۷۵۳۳
تلفن: +۹۸۳۱۸۳۷۸۱۰۰
دورنگار: +۹۸۳۱۸۳۷۳۳۲۳۲
پست الکترونیک: njjalilian@yahoo.com
تاریخ دریافت: ۱۳۸۹/۱۱/۲۱
تاریخ تأیید: ۱۳۹۰/۳/۴

زمینه و هدف: ادغام در آموزش پزشکی به عنوان یکی از موضوعات جدید در برنامه ریزی آموزشی دانشگاه‌های علوم پزشکی مطرح گردیده است. با توجه به اهمیت ادغام دروس فیزیوپاتولوژی در ارتقای آموزش پزشکی عمومی، این مطالعه به منظور سنجش رضایت دانشجویان پزشکی ورودی ۱۳۸۵ در مقطع فیزیوپاتولوژی از برنامه ادغام دوره با تأکید بر فرصت دستیابی به اهداف آموزشی در دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه در سال ۱۳۸۸ انجام شد.

روش: این مطالعه توصیفی مقطعی بر روی همه ی دانشجویان ورودی ۱۳۸۵ در مقطع فیزیوپاتولوژی انجام شد. برای گردآوری داده ها از پرسشنامه محقق ساخته سیزده گزینه ای دارای طیف لیکرت (از خیلی زیاد تا خیلی کم) که روایی محتوایی آن مورد تأیید صاحبزنان آموزشی قرار گرفت استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل آماری از نرم افزار SPSS نگرش ۱۶ و آزمون فریدمن استفاده شد.

یافته ها: از ۶۴ نفر دانشجوی دوره فیزیوپاتولوژی ۶۰ درصد دختر و ۴۰ درصد پسر بودند. میانگین نمرات رضایتمندی (از ۶۵-۱۳ نمره) به ترتیب نسبت به ادغام در دوره کلیه (۴۶.۴±۱۲.۰)، گوارش (۴۵.۲±۹.۱)، غدد (۴۴.۳±۱۱.۵) و خون (۴۴.۱±۱۳.۰) تفاوت معنی داری را نشان نداد ($P = 0.605$).

نتیجه گیری: نتایج به طور کلی نشان داد که دانشجویان در خصوص ادغام دوره فیزیوپاتولوژی در چهار کورس (کلیه، گوارش، غدد و خون) از رضایت یکسان و بالایی برخوردار بودند. به دلیل مزایای ادغام از جمله بالا بردن انگیزه دانشجویان در یادگیری دروس، ارتقای سطح آموزشی از سطح به خاطر سپاری تا کاربردی شدن، افزایش ارتباط و همکاری دانشجو و استاد و منطقی شدن روند منابع آموزشی، به نظر می رسد ادامه روند ادغام در سایر دوره ها که تاکنون ادغام را شروع ننموده اند نیز مناسب باشد.

واژه های کلیدی: رضایتمندی، دانشجویان پزشکی، فیزیوپاتولوژی، ادغام دوره

کرمانشاه یونیورسیتی آف میڈیکل سائنسس میں فزیو پیتھالوجی کے دروس کو ضم کرنے پر طلباء نے اطمینان کا اظہار کیا

مستوی الرضا عند طلاب الطب في جامعه کرمانشاه الطبيه من برنامج دمج مرحله الفيزيولوجيا

بیگ گروانڈ: کرمانشاه یونیورسٹی آف میڈیکل سائنسس میں فزیو پیتھالوجی کے دروس کو ضم کرنے پر طلباء نے اطمینان کا اظہار کیا۔ اس روش سے تعلیمی اہداف کے حصول میں کامیابی ہوئی۔
هدف: طبی یونیورسٹیوں میں نصابی موضوعات کو ضم کرنے کا طریقہ اپنایا جاچکا ہے۔ اس روش سے طلباء کی صلاحیتوں کو نکھرتے دیکھا گیا ہے۔ اسی بنا پر یہ تحقیق انجام دی گئی ہے۔ یہ تحقیق دو بزار چھے میں انجام دی گئی۔
روش: یہ تحقیق کرمانشاه یونیورسٹی میں فیزیوپیتھالوجی کے شعبے میں داخلہ لینے والے طلباء پر انجام دی گئی۔ طلباء نے تیرہ سوالوں پر مشتمل سوالنامے کے جواب دئے۔
نتائج: شرکت کرنے والوں میں ساٹھ فیصد لڑکیاں اور چالیس فیصد لڑکے تھے۔

سفرائش: مجموعی طور پر یہ نتیجہ حاصل ہوا ہے کہ فیزیو پیتھالوجی کے چار موضوعات گردے، نظام باضمہ، غود، اور خون کے طلباء نے یکساں طور پر اطمینان کا اظہار کیا ہے کہ انہیں اس روش سے فائدہ پہنچا ہے۔ انضمامی روش کے مثبت نکات کے پیش نظر اس روش کو جاری رکھنے کی سفارش کی جاتی ہے
کلیدی الفاظ: اطمینان، طب کے طلباء، فیزیوپیتھالوجی، ضم کرنا۔

التربیب و الترف: من المواضيع الجديرة الطروحه في البرمه التعليميه في الجامعات الطبيه هو موضوع الدمج بين المراحل التعليميه مع الشعور بالافديه في دمج دروس الفيزيولوجيا في ارتقاء مستوى التعليم الطبي العام. نظمت هذه الدراره لاختيار مستوى الموافقه لدى طلاب مرحله الفيزيولوجيا من المقبولين سنة ۱۳۸۵ (هـ.ش) من برنامج دمج هذه المرحله مع التاكيد على فرسه الحصول على الصفرا تعليميه في جامعه کرمانشاه للعلوم الطبيه في سنة (۱۳۸۸ هـ.ش).

الاسلوب: ان هذه الدراره من نوع الدراره التوضيقيه البقعيه تمت على جميع الطلاب المقبولين سنة ۱۳۸۵ هـ.ش في مرحله الفيزيولوجيا لتجميع المعلومات استخدمت استمارات مؤلفه من ۱۳ سؤال على طريقه لیکرت التي قرتم تأييد محتواها من قبل اصحاب الرأي التعليمي. و قد استخدم برنامج SPSS. النسخه ۱۶ و اختبار (فريدمن) لتحليل الإحصائي.

من اصل ۶۴ طالب في مرحله الفيزيولوجيا كانت نسبة الإناث ۶۰ بالمئه و نسبة الذكور كانت ۴۰ بالمئه معدل علامات الموافقه على هذا التغيير من (۶۵-۱۳ علامه) مرتبه على السکل التالي. في درس الكليه (۴۶.۴±۱۲.۰) الجبراز الرضی (۴۴.۱±۱۳.۰)، الغدد (۴۵.۲±۹.۱)، الدم (۴۴.۳±۱۱.۵) و في الدم (۴۴.۱±۱۳.۰) لم يكن هناك فروق واضحه ($P = 0.605$).

الإستنتاج: بشكل عام كانت هناك نسبة موافقه عاليه في دمج مرحله الفيزيولوجيا في دروس الكليه. الجبراز الرضی. الفرد والدم. ان محسنات الدمج التي هي عباره عن رفع مستوى حاضر الطلاب في تعليم الدروس. ارتقاء مستوى التعليم من الحفظ الى الاسلوب العلمی. رفع مستوى التعاطي و الارتباط في التعامل بين الطالب و الاساتذ و تنظيم سير المصادر التعليميه. تجعل من الضروري اكمال طريقه الدمج في سائر المراحل التي لم يتم دمجا حتى الان.

العبارات الرئسيه: الرضا، طلاب الطب، الفيزيولوجيا، دمج المرحله

Nahid Jalilian^{1*}, Nasrin Jalilian², Mansour Rezaei³, Ali Akbar Deh Haghi⁴
¹ Education Development Center, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran
²Department of Gynecology, Gynecology Research Center, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran
³Department of Biostatistics, School of Health, Kermanshah University of Medical Sciences, Kermanshah, Iran
⁴Kermanshah Agricultural Research Center, Kermanshah, Iran

* Office of Educational Planning, Education Development Center, Kermanshah University of Medical Sciences, Taleghani Hospital, Shahid Beheshti Blv., Kermanshah 6714676573 Iran
Tel: +98 831 837 8100
Fax: +98 831 836 7332
Email: njjalilian@yahoo.com
Received: Feb 10, 2011
Accepted: May 25, 2011

مقدمه

ادغام در آموزش پزشکی به عنوان یکی از موضوعات جدید در برنامه ریزی آموزشی دانشگاه های علوم پزشکی مطرح گردیده است. با توجه به ایجاد تحول در نظام آموزش پزشکی در چند سال اخیر، در برخی از دانشگاه ها ادغام دوره ها به عنوان یک عامل کلیدی در بهبود آموزش صورت می گیرد. ادغام در دوره ها باعث هماهنگی موضوعی در ذهن دانشجو شده و کیفیت آموزش را در مقطع فیزیوپاتولوژی بالا می برد. ادغام به منظور ایجاد محیط آموزشی مناسب در جهت افزایش سطح یادگیری دانشجویان پزشکی انجام می شود. آموزش دروس علوم پایه همراه با آموزش مطالب بالینی، یکی از بهترین روش های یادگیری در دانشجویان پزشکی است و امروزه با روش های گوناگون تلاش بر این است که ارتباطی بین دانش علوم پایه پزشکی و بالینی برقرار گردد (۱).

کوریکولوم ادغام معمولاً شامل ادغام افقی و عمودی می باشد که قابل گسترش در کلیه علوم در دنیا می شود (۲).

ادغام بر دو نوع افقی و عمودی است که تلفیق افقی، تلفیق بین رشته های موازی را گویند. مانند تلفیق تشریح، عملکرد بدن و بیوشیمی و تلفیق عمودی یعنی تلفیق رشته هایی که در حالت معمول در دوره های مختلف آموزش داده می شوند. به عنوان مثال در دو سال و نیم اول برنامه درسی، دانشجویان به دسته های کوچک تقسیم می شوند و افرادی که بیماری مزمن دارند به آنها معرفی می گردند. آنها برای حل مساله بیمار، دانش خود را در باره ی تشریح عملکرد بدن و بیوشیمی به کار بندند. نردبان تلفیق یازده مرحله دارد که عبارتند از: جدا سازی، آگاهی، مشورت، لانه سازی، هماهنگی زمانی، سهیم شدن، همبستگی، برنامه ی مخلوط، چند حرفه ای، بین رشته ای و عرض رشته ای (۳).

هر نوع ادغام در دوره های متوالی را می توان ادغام عمودی تعریف نمود ولی معمولاً این نوع ادغام در آموزش پزشکی به عنوان ادغام علوم پایه و بالینی (علوم بالینی در پایه و علوم پایه در بالینی) تعریف می شوند. برای این نوع ادغام اشکال مختلفی در نظر گرفته اند که شامل: ادغام از طریق توزیع دوره ها، از طریق انتشار محتوا، از طریق جایجایی و تلفیق و ادغام از طریق مواجهه زودرس. همچنین ادغام در برنامه آموزشی ۵ رویکرد شامل ادغام در برنامه درسی، ادغام از طریق تعامل اساتید، ادغام از طریق تعامل دانشجویان، ادغام در جایگاه های آموزشی، ادغام در حاکمیت و ادغام در برنامه درسی را بررسی می نماید (۴).

هاردن و همکاران طرح ادغام را به عنوان یک استراتژی آموزشی مهم در علم پزشکی بیان کرده است و آن را به عنوان ابزار مفیدی برای اساتید رشته پزشکی که می تواند در اهداف و برنامه ریزی و اجرا و ارزشیابی برنامه های آموزشی رشته پزشکی مورد استفاده قرار گیرد، تلقی می کند (۵).

در مطالعه دوبان، درک و نگرش دانشجویان و اساتید در طرح ادغام، نسبت به درس علوم پایه افزایش یافت. همچنین مطالعه گروئن که نشان داد تدریس علوم پایه و بالینی در دانشجویان پزشکی سال سوم به روش ادغام، توانایی دانشجویان را افزایش داده است. دیک، ارزشیابی طرح ادغام عمودی در یادگیری و تعلیم به دانشجویان علوم پزشکی را مورد بررسی قرار داد. در این مطالعه مزایا و معایب طرح ادغام عمودی بررسی شده و پیشنهاد شد که از طرح ادغام عمودی جهت افزایش سطح تدریس به دانشجویان استفاده شود. در مطالعه ی دال، طرح ادغام عمودی بین علوم پایه و بالینی در یادگیری بر اساس حل مساله را انجام داد و نتایج نشان داد که در این روش یادگیری اصول بیومدیکال بهتر و عمیق تر می باشد و ادغام سبب حفظ بهتر دانش و توانایی به کاربردن اصول علوم پایه در زمینه های

اختصاصی بالینی می شود (۶).

دوتا، نشان داد که ادغام افقی قبل از ورود به دوره بالینی جهت تثبیت اصول علوم پایه و ارتباط دادن مباحث علوم پایه ضرورت دارد (۷).

روش های فعلی و رایج آموزش دانشجویان پزشکی عموماً به صورتی است که دانشجویان به مدت ۵ ترم علوم پایه صرفاً به یادگیری مطالب تئوری دروس می پردازند بدون این که کاربرد بالینی آنها را فرا گیرند یا حداقل با آن آشنا شوند. امروزه تعدادی از دانشکده های پزشکی، با ادغام دروس به صورت افقی یا عمودی اشکال مختلف طرح مباحث بالینی در سالهای اولیه تحصیل پزشکی را تجربه نمودند و بدین ترتیب برنامه هایی مثل تجارب زودرس بالینی برای دانشجویان پزشکی سالهای ابتدایی تحصیل در دوره پزشکی به شکل فزاینده ای گسترش یافت (۸).

از مشکلات پیش روی ادغام می توان فقدان ارتباط موثر اساتید خصوصاً اساتید پایه و بالینی را برشمرد. علاوه بر آن می توان به مواردی مانند: الف- نیاز به کار اضافی اساتید برای سازماندهی دوره ها،

ب- افزایش احتمال شکست ارتباطات با افزایش میزان ارتباطات، ج- نیاز اساسی به لحاظ نمودن ادغام در سنجش و امتحانات در کنار هر شکل دیگر از ادغام،

د- این که لحاظ نمودن ادغام در امتحانات به سادگی کلیه ادغام های صورت گرفته در سایر اجزای آموزشی را تحت تاثیر قرار می دهند و حتی آنها را بی تاثیر می نمایند اشاره نمود (۴).

یکی از انتقادهای اساتید و دانشجویان، عدم درک ارتباط مفاهیم دروس مقطع علوم پایه با مقطع بالینی است و برای بسیاری از دانشجویان این سوال مطرح است که آیا محتوای فعلی دروس علوم پایه، به شکلی که فعلاً ارائه می شود، برای خدمات بالینی که هدف نهایی تربیت پزشک می باشد، ضروری است؟ در یک بررسی مشخص شد که موارد شایعی که پزشکان عمومی با آن مواجهند در برنامه درسی نبوده و به آنها برخی مهارت های بالینی مورد نیاز آموزش داده نشده است (۸).

با توجه به اهمیت ادغام در دروس فیزیوپاتولوژی و نقش آن در ارتقای آموزش پزشکی عمومی و منسجم تر شدن فهم و یادگیری دروس، این مطالعه به منظور نظر سنجی و تعیین رضایتمندی دانشجویان پزشکی ورودی ۱۳۸۵ در مقطع فیزیوپاتولوژی از برنامه ادغام دوره، با تاکید بر فرصت های دستیابی به اهداف آموزشی در دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه در سال ۱۳۸۸ انجام شد.

مواد و روشها

این مطالعه از نوع توصیفی مقطعی و جامعه مورد مطالعه دانشجویان پزشکی ورودی ۱۳۸۵ در مقطع فیزیوپاتولوژی بودند. برای گردآوری داده ها از پرسشنامه محقق ساخته دارای سیزده گزینه و به صورت طیف لیکرت از (خیلی زیاد تا خیلی کم) استفاده شد. از نظر اعتبار ابزار، روایی صوری و محتوایی آن مورد تایید صاحب نظران آموزشی (اساتید گروه داخلی، فیزیولوژی، پاتولوژی، زنان، آمار زیستی و آموزش) قرار گرفت.

اجرای برنامه ادغام دوره فیزیوپاتولوژی و پاتولوژی اختصاصی شامل مراحل مختلفی است که به شرح زیر در دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه انجام شد:

مرحله اول: جلسه مشترک کمیته برنامه ریزی آموزشی مرکز مطالعات و توسعه ی آموزش پزشکی با مسئولین دانشکده پزشکی (معاون آموزشی علوم پایه، معاون آموزشی بالینی و اعضای گروه بیماریهای داخلی) جهت ادغام دوره فیزیوپاتولوژی و پاتولوژی در تاریخ ۱۷ اردیبهشت ۱۳۸۷،

یافته ها

نتایج به دست آمده در این تحقیق نشان داد که از ۶۴ نفر دانشجوی دوره فیزیوپاتولوژی ورودی ۱۳۸۵ (۶۰ درصد دختر) و (۴۰ درصد پسر) بودند. دامنه نمرات از ۶۵-۱۳ محاسبه شد و میانگین نمرات در بین چهار دوره بترتیب کورس کلیه (۴۶,۴±۱۲,۰)، گوارش (۴۵,۲±۹,۱)، غدد (۴۴,۳±۱۱,۵) و خون (۴۴,۱±۱۳,۰) بود (جدول شماره ۱) که تفاوت معنی داری از نظر آماری در بین آن ها وجود نداشت (P=۰,۶۰۵).

اکثر دانشجویان به ترتیب نسبت به ادغام دوره خون (۵۱,۲ درصد)، کلیه (۴۶,۳ درصد) و غدد (۴۳,۹ درصد) رضایت زیاد و نسبت به دوره گوارش (۵۸,۵ درصد) رضایت متوسط داشتند (جدول شماره ۲). اما تفاوت معنی داری از نظر آماری در بین آن ها وجود نداشت. میزان توافق وضعیت نمرات رضایتمندی دانشجویان نسبت به دوره ها توافقی با هم نداشتند و حتی در یک مورد توافق منفی بین غدد و گوارش وجود داشت (جدول شماره ۳).

مرحله دوم: برنامه ریزی ادغام فیزیوپاتولوژی کلیه و پاتولوژی اختصاصی،

مرحله سوم: برنامه ریزی ادغام دوره فیزیوپاتولوژی در پاتولوژی (غدد، گوارش، خون)،

مرحله چهارم: هماهنگی مسئولین آموزش دانشکده پزشکی، مدیران گروه های آموزشی دینفع (داخلی و پاتولوژی) و اساتید دروس مربوطه،

مرحله پنجم: اجرای برنامه با تعیین زمان دقیق اجرا، جدول زمان بندی و تاریخ برگزاری امتحان مشترک دو گروه،

مرحله ششم: ادامه روند ادغام دوره در ترم های بعدی و نظر سنجی از دانشجویان.

برای تجزیه و تحلیل آماری از نرم افزار SPSS نگارش ۱۶ و آزمون ناپارامتری آنالیز واریانس فریدمن و ضریب توافق کاپا (Kappa) استفاده شد. از آمار توصیفی برای خلاصه سازی داده ها شامل جداول توزیع فراوانی (درصد و تعداد) و جداول دو بعدی استفاده شد.

جدول شماره ۱- مقایسه میانگین نمره ۴ دوره دروس ادغام شده (از حداکثر ۶۵ و حداقل ۱۳ نمره)

دروس دوره	میانگین	انحراف معیار
کلیه	۴۶,۴	۱۲,۰
غدد	۴۴,۳	۱۱,۵
گوارش	۴۵,۲	۹,۱
خون	۴۴,۱	۱۳,۰

جدول شماره ۲- توزیع وضعیت نمره در ۴ دوره

دوره	کم	متوسط	زیاد
کلیه	تعداد	۱۹	۱۹
	درصد	۷,۳	۴۶,۳
غدد	تعداد	۱۷	۱۸
	درصد	۱۴,۶	۴۳,۹
گوارش	تعداد	۲۴	۱۶
	درصد	۲,۴	۳۹,۰
خون	تعداد	۱۳	۲۱
	درصد	۳۱,۷	۵۱,۲

جدول شماره ۳- میزان توافق وضعیت نمرات دوره های مختلف با یکدیگر

دوره ها	ضریب توافق کاپا	P-Value
غدد	گوارش	۰,۰۰۵
غدد	کلیه	۰,۵۷۸
غدد	خون	۰,۴۱۹
گوارش	کلیه	۰,۲۶۰
گوارش	خون	۰,۷۲۹
کلیه	خون	۰,۶۶۲

بحث و نتیجه گیری

نتایج به طور کلی نشان داد که نظر سنجی از دانشجویان در خصوص ادغام دوره فیزیوپاتولوژی در چهار کورس (کلیه، گوارش، غدد و خون) از رضایت بالایی برخوردار بودند. ولی تفاوت معناداری بین رضایت از ادغام در ۴ کورس مشاهده نشد. به دلیل مزایای ادغام از جمله وحدت و ارتباط بین رشته ها، بالا بردن انگیزه دانشجویان در یادگیری دروس، ارتقای سطوح آموزشی از سطح به خاطر سپاری تا کاربردی شدن، افزایش ارتباط و همکاری دانشجو و استاد و منطقی شدن روند منابع آموزشی، به نظر می رسد ادامه روند ادغام در سایر دوره ها که تاکنون ادغام را شروع ننموده اند نیز مناسب باشد.

با توجه به اهمیت ادغام در دروس پایه و بالینی و اهمیت آن در ارتقای کیفیت آموزش پزشکی عمومی و عمیق تر و منسجم تر شدن فهم و یادگیری دروس، ادغام عمودی در دروس از طرفی و تماس زودرس دانشجویان با بیمار و محیط بیمارستان، در مطالعه ای تحت عنوان ادغام عمودی در برخی از دروس پایه که توسط زهرا موسوی و محمود اوراضی زاده در دانشگاه اهواز انجام شد نشان داد ۹۴ درصد دانشجویان به برنامه ادغام اعتماد داشتند و همینطور دروس علوم پایه را بهتر یاد گرفته و آموزش در محیط بیمارستان را در درک بهتر آینده شغلی خود موثر دانسته و افزایش انگیزه به مطالعه بیشتر را مثبت ارزیابی نمودند و در ادغام عمودی دروس پایه و بالینی را در ارتقای کیفیت آموزش موثر دانستند (۹) که مطالعه ما را تأیید می نماید.

نتایج حاصل از مطالعه ثریا سیابانی در خصوص بررسی کیفیت ادغام کورس فیزیوپاتولوژی کلیه و پاتولوژی در دانشگاه کرمانشاه مثبت ارزیابی شد اما این رضایتمندی در مقایسه با دروس دیگر که به روش کلاسیک تدریس می شوند بوده و نمی توان از عوامل مداخله گر به طور قطع چشم پوشی کرد (۱۰) که مطالعه ما را تأیید می نماید.

در مطالعه ای که توسط زهرا موسوی و علیرضا اولی پور در اهواز در خصوص ادغام افقی در دوره فیزیوپاتولوژی انجام شد نشان داد ۹۰ درصد از دانشجویان این روش را در درک منسجم از موضوعات موثر دانسته اما در سوالات باز ۶۵ درصد از ناهماهنگی های اجرایی اظهار نارضایتی نمودند و تنظیم ارائه دروس در بلوکهای زمانی را مناسب و در افزایش کیفیت آموزش موثر دانستند (۱۱) که مطالعه ما را تأیید می نماید.

مطالعه مهدی شریعتی و همکاران در خصوص نقش آناتومی در دستیابی به اهداف بالینی از دیدگاه دانشجویان پزشکی مقطع بالینی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان نشان داد که دانشجویان کارآموز و کارورز معتقدند درس آناتومی تنه بیشترین نقش و درس آناتومی سرو گردن کمترین نقش را در رسیدن به اهداف ادغام داشته است و باید در درس آناتومی تنه و نورو آناتومی سرو گردن توجه بیشتری شود و در مجموع اختلاف معنی دار آماری را بین نظرات کارآموزان و کارورزان نشان نداد (۸).

نتایج مطالعه مجید خزاعی، نظرات دانشجویان پزشکی در خصوص اجرای درس فیزیوپاتولوژی بالینی در دانشگاه علوم

پزشکی اصفهان نشان داد کاربردی بودن مطالب تدریس شده در درس و استفاده از نکات بالینی و نمونه های بیماری های شایع یکی از مهم ترین دلایل افزایش علاقه دانشجویان به این درس می باشد و این ادغام توانسته ارتباط بهتری بین مطالب فیزیوپاتولوژی پایه و بالینی برقرار نماید ولی نمی توان نتایج این مطالعه را به طور قطع برای دانشجویان و یا دروس دیگر تعمیم داد (۱) که مطالعه ما را تأیید می نماید.

نتایج پژوهش مریم دهقان و همکاران در خصوص بررسی نظرات دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی یزد در باره فرآیند ادغام افقی دروس علوم تشریحی نشان داد نظر دانشجویان به فرآیند طرح ادغام افقی دروس علوم پایه پزشکی نسبتاً مناسب بود. با توجه به نتایج مطالعه حاضر تنظیم جدول زمان بندی طرح درس، اولویت بافت شناسی، جنین شناسی، آناتومی و فیزیولوژی مناسب تر خواهد بود (۶).

نتایج به طور کلی نشان داد که دانشجویان در خصوص ادغام دوره فیزیوپاتولوژی در چهار کورس (کلیه، گوارش، غدد و خون) از رضایت بالایی برخوردار بودند. به دلیل مزایای ادغام از جمله بالا بردن انگیزه دانشجویان در یادگیری دروس، ارتقای سطح آموزشی از سطح به خاطر سپاری تا کاربردی شدن، افزایش ارتباط و همکاری دانشجو و استاد و منطقی شدن روند منابع آموزشی، به نظر می رسد ادامه روند ادغام در سایر دوره ها که تاکنون ادغام را شروع ننموده اند نیز مناسب باشد.

تشکر و قدردانی: از مسوولین و دست اندر کاران محترم طرح ادغام بالاحص استاد گرانقدر سرکار خانم دکتر ماری عطایی مدیر گروه داخلی دانشکده پزشکی و رئیس کمیته برنامه ریزی آموزشی که با تشکیل جلسات مشترک گروه داخلی و پاتولوژی در دانشکده پزشکی موجبات این طرح ادغام را فراهم آوردند، از سرکار خانم افسانه کرمی کارشناس آموزش دانشکده پزشکی که با توجه دانشجویان ورودی ۸۵ آنانرا به تکمیل پرسشنامه ادغام دوره تشویق نمود، از دانشجویان ورودی ۸۵ که با سعه صدر نسبت به تکمیل پرسشنامه موجبات این مطالعه را فراهم نمودند کمال تشکر و قدردانی می نماید.

حمایت مالی: این پژوهش بدون حمایت مالی نهاد خاصی انجام شده است.

تضاد منافع: این پژوهش واجد کدهای رسمی تضاد منافع نمی باشد.

References

1. Khazai M. comments regarding the implementation of medical students in clinical physiology course at the University of Isfahan. *Iranian journal of medical education* 2010; 10(5): 602-8. [In Persian].
2. Grant J. Principles of curriculum design in understanding medical education: Evidence, theory and practice. 1st ed. Oxford, T. Swanwick: Wiley-Blackwell; 2010.
3. Amini M, Dehghani M, Kajouri J. Ten steps in curriculum planning. 1st ed. Tehran: Irsa; 2009: 55. [In Persian].
4. Yazdani Sh, Hosseini F, Homayonizand R. Reform of general medical education program. Tehran: Shahid Beheshti University EDC; 2004: 172-224. [In Persian].
5. Harden RM. The integration ladder: A tool for curriculum planning and evaluation. *Med Educ* 2000; 34: 551-7.
6. Dehghan M. Student opinions of Yazd University of Medical Sciences about the process of horizontal integration of anatomical science courses. Steps in the development of medical education. *Journal of Medical Education Development Center* 2011; 8(1): 81-7. [In Persian].
7. Dutta S. Conventional teaching in basic science: An inner view. *Al Ameen J Med Sci* 2010; 3(3): 246-50.
8. Shariati M, Jafari Naveh H, Bakhshi H. Role in achieving the goals of clinical anatomy: Perspective clinical level medical students of Rafsanjan University of Medical Sciences. *Iranian journal of medical education* 2005; 5(2): 176-80. [In Persian].
9. Mousavi Z, Orazizadeh M. Vertical integration in some basic courses in the Faculty of Medical Sciences Ahwaz Jundi Shapur. *Sabz journal of medical education* 2008; 6 (Special Issue Proceedings of Congress of Shiraz Medical Education). [In Persian].
10. Siabany S. Evaluation of quality integrated courses physiopathology and pathology from the perspective of all medical school students, Kermanshah University of Medical Sciences. *Sabz journal of medical education* 2008; 6 (Special Issue Proceedings of Congress of Shiraz Medical Education). [In Persian].
11. Mousavi Z, Olapour A. Horizontal integration in the period in the physiopathology of medicine, Ahwaz Jundi Shapur University of Medical Sciences. *Sabz journal of medical education* 2008; 6 (Special Issue Proceedings of Congress of Shiraz Medical Education). [In Persian].